

בעזה ש"ת

מִיָּמֵי עַמּוּקִים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ וְאִישׁ תְּבִנָּה יִדְאָה

עצה והתבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

ברשת וישלח תשפ"ד

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

מקל רינה וישועה באהלי צדיקים

בקול רנה ושמחה מתוך הדרת כבוד וחרדת קודש באנו לשגר בזאת ברכת מזל טבא מעומקא דליבא קדם פני מורה דרכינו ומאיר נתיבותינו עטרת ראשינו ונזר תפארתנו

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה בהכנס בנו הבה"ח כמר מאיר נ"י לשול התורה והמצוות

אחת היא הברכה קדם הסב הדגול מורינו הגה"צ שליט"א חדב"ץ כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע

יהא רעוא מן קדם אבורון דבשמיא שיגדל ויתעבד לאילנא רברבא לעטרת תפארת שושילתא קדישא ושיריו רוב נחת ותענוג דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח בבריות נופא ונהורא מעליא, ומצלאין אנו לחיי מלכא שיאריך ימים על ממלכתו וינחנו במעגלי צדק על מי מנוחות עד ביאת נואל צדק בב"א.

צדיקים ישמחו יעלצו לפני אלקים וישועו בשמחה

קובץ פ"ג

ערש"ק

פרשת וישלח

תשפ"ד

לתרומות והנצחות:

052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

בעוהשי"ת

אודה לה' בפי ובמקהלות אהלל שמו
על כל החסד אשר עשה עמדי עד עתה
והגיעני ליום קבלת עול תורה ומצוות
של בני היקר

כמר **מאיר** נ"י

ובכן אקרא לאהובי ידידי וקרובי שיחיו
לבוא ולהשתתף עמנו בסעודת המצוה שתתקיים אם ירצה ה'
ביום חמישי לסדר וישב,
אוד לכ"ה כסלו גר א' דחנוכה תשפ"ד
בבית מדרשנו רח' דוד (הבוכרים) 32
עיה"ק ירושלים תובב"א
בשעה 8:30 בערב
לגברים בלבד

וברצות ה' בשמחתכם ישמח לבי גם אני

ידידכם אוהבכם

יעקב דן שטרן

בלאמו"ד הרה"ג ר' משה שמואל שליט"א
חתן הרה"צ מוהר"ר מנחם נחום טברסקי זצ"ל
נכד כ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה מסטריקוב

זמנים לחנוכה בצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יום ה', גר א' דחנוכה

הדלקת נר חנוכה – 7.00 | סעודה לבחורים – 8.00 | שמחת הבר מצוה – 8.30

יום ה', זאת חנוכה

הדלקת נר חנוכה – 8.00 | לאחמ"כ עריכת השוה"ט לכבוד זאת חנוכה

י"ל ע"י

מכון **זכור**
לאברהם
סטריקוב

רחוב דוד 32 ירושלים

ניתן להאזין לשיעורי
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור
ובן בקו שיעורי כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א בקול הלשון
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

וישלה

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה
ואשלחה להגיד לאדני למצא חן
בעיניך (לב, ו).

וברש"י: "שור וחמור", דרך ארץ
לומר על שורים הרצה שור,
אדם אומר לחצירו, כלילה קרא התרנגול,
ואינו אומר קראו התרנגולים".

ויש לבאר, דהנה כתב הרמב"ן (פסוק ט)
שכל פרשה זו של פגישת יעקב
אזינו ע"ה עם עשיו אחיו, וכל ההכנות
שעשה יעקב לזה, בדורון ותפילה
ומלחמה (קה"ר פ"ט סי"ח), זהו הוראה
לזני ישראל מה יהיה עמהם בזמן הגלות
ואיך יתנהגו עם האומות המשעבדות
אותם. ועל דרך "מעשה אבות סימן
לזנים" (מדרש תנחומא פר' לך או"ט, רמב"ן
לעיל יב, ו).

ואיתא במדרש (דצ"ר פ"א סי"ט): "אם
ראיתם אותם שמתקש להתגרות
בכם אל תעמדו כנגדו אלא הצפינו

עלמכם ממנו עד שיעבור עולמו",
ומונח בזה ג"כ שצעת הגלות נריכים בני
ישראל לנהוג בפני הגויים בהנע, ולא
להראות רחבות ועשירות, אלא להצפין
את אשר להם, ולהראות כאילו אין לנו
מאומה.

ובן כהן גצי יעקב, כאשר היה עומד
לפגוש את עשיו, אף שהיה נריך
לשלוח לו דורון גדול, כדי למצוא חן
בעיניו, ודבר זה הוא לכאורה היפך
ממידת 'הצפינו עלמכם', מ"מ גם צמ"צ
כזה המחייב לנהוג שלא בהנע נריך
להסתיר ככל האפשר. ולכן אמר יעקב
'ויהי לי שור וחמור' בלשון יחיד, כדי
להצניע את רוב עושרו שיש לו המון
שורים וחמורים (ולא היה בזה שקר
כיוון שמצד תיקון הלשון אפשר לומר על
הרצה בלשון יחיד, וכמו ש'אדם אומר
לחצירו, כלילה קרא התרנגול, ואינו
אומר קראו התרנגולים). וזהו 'דרך
ארץ', היינו שזוהי ההנהגה הראויה

הנדרשת מישראל צעמדו לפני עשיו. ומה נלמד לצנ"י צהיותם צגלות שינפינו את עצמם, ואף צאופן שצריכים לגלות מעט, יסתירו ככל האפשר.

וזוהו המשך הכתוב 'ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך', אשר צפשטות קאי על שליחת הדורון, אכן לפ"ז הוה ליה למימר 'ואשלחה לאדני', ומהו 'ואשלחה להגיד'. אלא הכוונה שצהגדה זו, של שור צלשון יחיד, שצה מלניע ומסתיר את עצמו, ילליח צפגישתו עם עשיו ולא יגע צו לרעה.

עוד י"ל ע"ד האמור צעניין אחר, שזוהו הוראה צרוחניות, שהדרך הישרה שיצור לו האדם שתמיד יעצור וינניע את כוחותיו, ולא יגלה ויפרסם כל מה שיש לו צצתי גואחי.

והנה כאן התכוון יעקב אצינו ע"ה ג"כ למלחמה, והמלחמה לא הייתה גשמית צלצד, אלא גם עם הכוחות העליונים צהם מושרש עשיו, וכמצואר צהמשך הפרשה (צ, כה, צר"ר פע"ז ס"ג)

שנלחם עם שרו של עשיו. והדרך הוה שכאשר מתכוונים למלחמה משתדל כל צד להראות את כוחותיו, כדי להפיל מורא ופחד על הצד שכנגד, ולכאורה גם יעקב אצינו ע"ה היה צריך לגלות כאן את כל כוחותיו הרוחניים צעומדו לפני מלחמה רוחנית צצדה כזו.

אמנם לא כן עשה, אלא דווקא צמצו זה דיצר על עצמו צלשון המעטה, ואמר על שוורים הרצה לשון יחיד, ומרומז צזה ג"כ כוחותיו הרוחניים (ראה צר"ר פע"ה ס"ו), שהסתירם והלניעם שלא יתגלה עד היכן הדברים מגיעים וצאזיו מעלה ומדריגה גדולה הוה עומד, כי אדרצה, ע"י ההלפנה והלנעה אפשר לצכות להלחה צמלחמה הגדולה עם כוחות הרע. ודצר זה מונח ג"כ צדצרי חז"ל הנ"ל 'הלפנינו עצמכם', שהיא הוראה לצנ"י צהיותם תחת שלטון האומות, ושריהם העליונים, לצל יחשצו שיש להם לגלות ולפרסם את כוחותיהם הרוחניים, אלא אדרצה יש להם להלניעם ולהסתירם ודווקא אז יצו לנצח.

מים עמוקים

ליקוטי אמרים תניא - פרק ט'

כאשר עיני החכם אשר בראשו במוח חכמתו ובינתו מסתכלים ביקרא דמלכא ותפארת גדולתו עד אין חקר ואין סוף ותכלית כמבואר במקום אחר וכן שאר מדות קדושות שבלב הן מחב"ד שבמוחין.

אך הנה כתיב (צלאשית כה, כג) 'ולאום מלאום יאמין', כי הגוף נקרא 'עיר קטנה' (קהלת ט, יד, גריס לז:), וכמו ששני מלכים נלחמים על עיר אחת שכל אחד רוצה לכבשה ולמלוך עליה דהיינו להנהיג יושביה כרצונו ושיהיו סרים למשמעתו בכל אשר יגזור עליהם. כך שתי הנפשות, האלקית והחיונית הבהמית שמהקליפה נלחמות זו עם זו על הגוף וכל אבריו, שהאלקית חפצה ורצונה שתהא היא לבדה המושלת עליו ומנהיגתו וכל האברים יהיו סרים למשמעתה ובטלים אצלה לגמרי ומרכבה אליה, ויהיו לבוש לעשר

והנה מקום משכן נפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל הוא בלב בחלל שמאלי שהוא מלא דם וכתיב (דברים יג, כג) 'כי הדם הוא הנפש', ולכן כל התאות והתפארות וכעס ודומיהן הן בלב, ומהלב הן מתפשטות בכל הגוף וגם עולה למוח שבראש לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן כמו שהדם מקורו בלב ומהלב מתפשט לכל האברים וגם עולה להמוח שבראש.

אך מקום משכן נפש האלקית הוא במוחין שבראש ומשם מתפשטת לכל האברים וגם בלב בחלל הימני שאין בו דם וכמו שכתוב (קהלת י, ג) 'לב חכם לימינו', והיא אהבת ה' כרשפי שלהבת מתלהבת בלב משכילים המבינים ומתבוננים בדעתם אשר במוחם בדברים המעוררים את האהבה וכן שמחת לבב בתפארת ה' והדר גאונו

בחנינותיה וג' לבושיה הנ"ל שיתלבשו כולם באברי הגוף ויהיה הגוף כולו מלא מהם לבדם ולא יעבור זר בתוכם ח"ו.

דהיינו תלת מוחין שבראש יהיו ממולאים מחב"ד שבנפש האלקית שהיא חכמת ה' ובינתו להתבונן בגדולתו אשר עד אין חקר ואין סוף ולהוליד מהן על ידי הדעת היראה במוחו ופחד ה' בלבו ואהבת ה' כאש בוערה בלבו כרשפי שלהבת להיות נכספה וגם כלתה נפשו בחשיקה וחפיצה לדבקה בו באין סוף ב"ה בכל לב ונפש ומאד מעומקא דלבא שבחלל הימני, שיהיה תוכו רצוף אהבה מלא וגדוש עד שתתפשט גם לחלל השמאלי לאכפיא לסטרא אחרא יסוד המים הרעים שבה שהיא התאוה שמקליפת נוגה לשנותה ולהפכה מתענוגי עולם הזה לאהבת ה' כמו שכתוב (דצ"ס ו, ה) 'בכל לבבך', 'בשני יצריך' (צ"כ"ט נד) והיינו שיעלה ויבא ויגיע למדרגת אהבה רבה וחיבה יתרה ממדרגת אהבה עזה כרשפי אש והיא הנקראת בכתוב (שיי ה"י"ס ו, ז) 'אהבה בתענוגים', להתענג על ה' מעין עולם הבא, והענג הוא במוח

חכמה ושכל המתענג בהשכלת ה' וידיעתו כפי השגת שכלו וחכמתו, והוא בחינת המים זורע אור זרוע שבקדושת נפש האלקית המהפכת לטוב את בחינת המים שבנפש הבהמית שמהם באו תאוות תענוגי עולם הזה מתחלה, וכמו שכתוב בעין חיים שער נ' פרק ג' בשם הזוהר (ג, רע"ו) שהרע נהפך להיות טוב גמור כמו יצר טוב ממש בהסיר הבגדים הצואים ממנו שהם תענוגי עולם הזה שהוא מלוכש בהם.

וכן שאר כל המדות שבלב שהן ענפי היראה והאהבה יהיו לה' לבדו, וכל כח הדבור שבפה והמחשבה שבמוח יהיו ממולאים מן לבושי המחשבה והדבור של נפש האלקית לבדה, שהן מחשבת ה' ותורתו להיות שיחתו כל היום לא פסיק פומיה מגירסא, וכח המעשיי שבידים ושאר רמ"ח אבריו יהיה במעשה המצות לבד שהוא לבוש השלישי של נפש האלקית. אך נפש הבהמית שמהקליפה רצונה להפך ממש, לטובת האדם שיתגבר עליה וינצחנה כמשל הזונה שבזוהר הקדוש (ג, קסג).

דולה התבונה

מלחמת הנפש האלוקית עם הנפש הבהמית

שיעור בספה"ק לקוטי אמרים תניא

ליל שישי פרשת ויצא תשפ"ד

הנפש הבהמית מקומה בלב ומשם משפיעה על המוחין
והנפש האלוקית מקומה במוח ומשם משפיעה על המידות

בפרקים הקודמים נתבאר שלכל אחד מישראל יש שני נפשות, הנפש האלוקית והנפש הבהמית, ונתבאר מהות כל נפש, ופרטיה, ולבושיה, וכחלק מעניין זה ביאר התניא את עניין ג' הקליפות הטמאות, ועניין קליפת נוגה, שהיא שורש הנפש הבהמית של בני ישראל. ועתה הולך לדבר בעניין המלחמה שיש בין שני הנפשות.

ומבאר תחילה שלכל אחד משני הנפשות יש מקום מיוחד בגוף האדם - והנה מקום משכן נפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל הוא בלב בחלל שמאלי שהוא מלא דם וכתיב (דברים יב, כג) 'כי הדם הוא הנפש' - חיות האדם היא תלויה בדם, ולכן כאשר שוחטים בהמה או הורגים אדם חלילה, הרי זה על ידי איבוד הדם, שכך ניטלת הנשמה, וכלשון 'שפיכות דמים', וקיימא לן (פסמים טו:) "דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם, דם שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם", והרי שהנפש החיונית, היא הנפש הבהמית המחיה את גוף האדם מצויה בדם, וכיוון שהלב הוא מלא דם, הרי שעיקר מקום הנפש הבהמית היא בלב.

ולכן כל התאות והתפארות וכעס ודומיהן - רגשות האדם - הן בלב - מנה כאן שלושה רגשות השייכות לשלושת המידות השורשיות, חסד גבורה תפארת, התאוה שורשה במידת החסד והאהבה, ההתפארות במידת התפארת, והכעס

בגבורה. וכמו שיש עוד מידות, שהן ענפי ג' מידות אלו, כמו כן יש עוד רגשות, 'ודומיהן', הבאות ממידות אלו.

ומהלך הן מתפשטות בכל הגוף וגם עולה למוח שבראש לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן – המוח יכול לשמש את הלב, כאשר האדם מתאוה לדבר מה, מוחו עסוק במחשבה איך להשיג בפועל תאוה זו, וכאשר כועס על מאן דהו, אזי מוחו עסוק לחשוב מה אפשר לעשות בפועל כתגובה לכעס – כמו שהדם מקורו בלב ומהלך מתפשט לכל האברים וגם עולה להמוח שבראש.

ובכן, מקום הנפש הבהמית היא בלב, ומשם מתפשט השפעתה על כל הגוף – אך מקום משכן נפש האלקית הוא במוחין שבראש – וכמו שאומרים ב'לשם יחוד' להנחת תפילין "הנשמה שבמוחי" – ומשם מתפשטת לכל האברים וגם בלב בחלל הימני שאין בו דם וכמו שכתוב (קהלמ י, ג) 'לב חכם לימינו' – הנפש האלקית שהיא בחינה של חכמה, שמקומה במוחין, היא בחלל הימני, לעומת "לב כסיל", היא הנפש הבהמית, שאינה פועלת מכח חכמה ודעת, אלא מרגשות הלב, היא "לשמאלו" (סז), בחלל הלב השמאלי.

למדנו כאן נקודה חשובה, שהנפש האלוקית, היצר טוב, עיקר כוחה היא בחכמה בינה ודעת, ואילו הנפש הבהמית, היצר הרע, עיקר כוחה ברגשות ובמידות, אמנם שניהן יכולות להתבטא הן במוחין והן במידות, אבל יסוד הנה"א הוא במח, ומשם מתפשטת גם למידות, ואילו יסוד הנה"ב הוא במידות, ומשם משפיעה על המוחין.

ודבר זה הוא מבחן טוב כאשר האדם מסופק על דבר מה, לאן הוא שייך, אם ליצר הטוב או ליצר הרע, שיראה אם אותו הדבר הוא ביסודו שכלי, שאז ידע שכנראה הוא מגיע מהתעוררות היצר הטוב, ואילו אם ביסודו הוא דבר רגשי, אזי כנראה יסודו בהתעוררות הנפש הבהמית.

וכאשר יאריך התניא אחר כך (פסק יג), בעניין זה שצריך להיות "המח שליט על הלב", והיינו לפי האמור, שהמח היינו ענייני הנפש האלוקית, והלב היינו ענייני הנפש

הבהמית, וצריך שחלק השכל והחכמה שבאדם ישלוט על חלק הלב והרגשות שבו, ולא להיפך.

והיא – התפשטות זו של הנפש האלוקית בחלל הימני שבלב מתבטאת ב- אהבת ה' כרשפי שלהבת מתלהבת בלב משכילים המנינים ומתבוננים בדעתם אשר במוחם בדברים המעוררים את האהבה – אהבה כזו היא כאש יוקדת, אין זה דבר שכלי קר, אלא חמימות ותבערת הלב, אלא שהיא באה כתולדה מההתבוננות שמתבונן האדם במוחו, ולא ממילא, לעומת הרגשות הרעות, כמו תאוה וכעס ודומיהן שהן מתפרצות מלב האדם בלי הקדמת התבוננות – וכן שמחת לבב בתפארת ה' והדר גאונו כאשר עיני החכם אשר בראשו במוח חכמתו ובינתו מסתכלים ביקרא דמלכא ותפארת גדולתו עד אין חקר ואין סוף ותכלית כמבואר במקום אחר – שני דוגמאות למציאות זו שמחכמה בינה ודעת יוצאות ונולדות מידות קדושות – וכן שאר מדות קדושות שבלב הן מחב"ד שבמוחי.

והנה פירט כאן שני מיני התבוננויות, ההתבוננות בדברים המעוררים את האהבה, וההתבוננות ביקר תפארת גדולת ה'. ומצאנו ששני עניינים אלו מנאם רבינו יונה למצוות מן התורה, בפרטו (שערי משנה ג, יז) את "המעלות העליונות" ש"נמסרו במצות עשה", ובין הדברים כתב שם: "ומעלות התבונן בגדולת ה', שנאמר (דברים ז, ט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים', ודוד אמר (פסלים יד, ז) 'ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלקים', ומעלות זכרון חסדיו והתבונן בהם שנאמר (דברים ט, ז) 'וזכרת את כל הדרך', ונאמר (שם ט, ה) 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך', ודוד אמר (פסלים קז, מג) 'ויתבוננו חסדי ה'', ונאמר (שם טו, ג) 'כי חסרך לנגד עיני''. והרי ההתבוננות בחסדי ה' היא אחת מן הדברים המעוררים את האהבה אליו יתברך.

ובכן, נתבאר החילוק בין הנפש האלוקית ובין הנפש הבהמית לגבי דרכי פעולתן והשפעתן על האדם, שנפש הבהמית מתחילה בלב ומשם מתפשטת למוחי ולכל הגוף, ואילו הנפש האלוקית מתחילה במוחי ועי"ז מגיעים לכל המידות הקדושות.

הנפש האלוקית והנפש הבהמית - כשזה קם זה נופל

אך הנה כתיב (צלאשית כה, כג) 'ולאום מלאום יאמיץ' - יעקב מרמוז על הנפש האלוקית ועשיו על הנפש הבהמית (וכדאיתא בכל הספרים בפרשתן (לוסי"ס סק' ועוד) עה"פ (כח, י) "ויצא יעקב מבאר שבע" וגו', שמרמוז על הנשמה ועל מלחמתה ביצה"ר הדבוק בה), וכן כאן האמור בנבואה לרבקה אמנו ע"ה על יעקב ועשיו שיהיה בהם בחינה זו של 'ולאום מלאום יאמיץ', מרמוז על הנפש האלוקית והנפש הבהמית ועל מלחמתם זה בזה, שכאשר מתגבר האחד, ממילא נחלש משנהו, וכמו שפירש רש"י "לא ישוו בגדולה, כשזה קם זה נופל, וכן הוא אומר (ימזקאל כו, ג) 'אמלאה החרבה', לא נתמלאה צור אלא מחרבנה של ירושלים".

וידוע המאמר שהיה חוזר כ"ק אא"ז זי"ע בשם אביו זי"ע הי"ד על דברי רש"י בפרשת תולדות עה"פ (כו, ג) "ויהי אך יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו", "זה יוצא וזה בא", שכך היא ההנהגה במלחמה הרוחנית בין יעקב לעשיו, הנפש האלוקית והנפש הבהמית, שברגע שיעקב יוצא, היינו שאין ניכרת השפעת הנפש האלוקית, אז ממילא עשיו בא, כי לא תיתכן מציאות ממוצעת, בלי יעקב או עשיו, אלא אחד משניהם בוודאי ישלוט על האדם. והיינו כדברים האמורים, ש'לאום מלאום יאמיץ', 'כשזה קם זה נופל'.

ברמיזת נבואה זו שנאמרה לרבקה אודות יעקב ועשיו על עניין היצה"ר והיצר הטוב, ידוע ג"כ מהרבה ספרים שדיברו בסגנון אחד המתחלק לכמה פנים, על האמור שם גבי רבקה (כה, כג) "ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'", ופירש רש"י: "כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכם לצאת, עוברת על פתחי עכו"ם, עשו מפרכם לצאת", וביארו העניין, ונביא בזה את דברי התפארת שלמה וז"ל: "הנה בפרשה זו מורה לנו התורה הקדושה דרך הישרה לעבודת הבורא ב"ה, שיהיה באמת ובתמים ולא יהיה דרכו דרך הפכפך וזר עד ארגיעה לשון שקר כאשר נמצא רבים מעמי הארץ כי בשעה שעוסק בתורה ותפלה לבבו כלפיד יבער וכאשר התעייף בו ואיננו כי אחר התפלה תיכף הולך בשרירות לבו חומד ומתאוה, וזהו פירוש הענין 'וירא אלקים את האור כי טוב' וגו' ודרשו חז"ל (נדר"ג ג, ו) שאיננו ראוי שישתמשו האור והחשך בערבוביא כו', לכאורה אין להבין איך שייך

לומר אור והחשך יחד בערבוביא תרתי דסתרי אהדדי, אך הרמז בזה כי דרכי התורה ועבודה המה רומזים לאור ותאוות העולם השפל והנבזה הם דומים לחשך והאדם צריך לשמור מזה לבל יהיה בערבוביא פוסח על הסעיפים פעם הולך בדרכי התורה ופעם פונה לדרכי החשך ח"ו, וכו'.

"לכן עתה כאשר ראתה רבקה אמנו שהתרוצצו הבנים סברה כי הוא אדם אחד אשר פעם חשקו ללכת לבהמ"ד ופעם חשקו ללכת לפתחי עבודת גלולים כדרך אנשי רשע כאשר יבוא בין הצדיקים יתלוה עמהם לעשות כמעשיהם וכאשר פונה מהם ופגעו בו אנשים פוחזים וריקים הנה הוא כאחד מהם, לכן 'ותלך לדרוש את ה', מה יהיה בסופו כי לא זה הדרך ישכון אור רק כיתד שלא תמוט. לזה כתיב (פסוק כג) 'ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך', כי באמת הם שנים יעקב ועשו זה פונה לרשעו ותאוותו הרעה וזה פונה לתומו וצדקתו לעד עומדת בל ימוט לנצח".

לאור דברים אלו, הנה עניין זה האמור בתניא כאן, של 'ולאום מלאום יאמץ', הוא לימוד חשוב ונחוץ לכל אחד, שע"ז האדם יודע מה מתחולל בקרבנו, כי בלי ידיעה זו הרי שלפעמים רבות הוא בבחינה של 'ותלך לדרוש את ה', כאשר מצד אחד הוא נמשך לקדושה, ולאידך, בד בבד, הוא נמשך לדברים שפלים ופחותים, מהבלי העוה"ז, ובחושך הולך בכלבול גדול מה יהיה התכלית עמו. אבל לפי מה שלומדים כאן אין מה להיבהל, שהרי אין זה בכלל האדם בעצמו, אלא יש את הנפש האלוקית שכאשר היא מתגברת הרי הוא לגמרי נמצא בהתרוממות ובהתעלות, ויש את הנפש הבהמית שכאשר היא מתעוררת ומתגברת הרי היא לגמרי מושכתו לפי פחת שפלות העולם הזה ופחיתותו.

ועיקר החכמה של היהודי בעבודת ה' היא איפה הוא מעמיד את עצמו, כי ישנם שני מיני אנשים, כל אחד יש בקרבנו נפש האלוקית ונפש הבהמית, אשר לפעמים זה קם וזה נופל, ולעתים מתהפך הגלגל וזה קם וזה נופל, אבל יש שהעמיד את עצמו במצב כזה שמהותו הוא הנפש האלוקית, יש אמנם את הנפש הבהמית הנלחמת בו, אבל הוא שייך לצד של הנפש האלוקית, והיינו שכל רצונותיו ושאיפותיו הם רצונות ושאיפות של הנפה"א, וכאשר חלילה היצה"ר הצליח להכשילו ולהפילו ברשתו הרי

הוא שבור ורצוץ, וכאשר הצליח בס"ד להתגבר, הרי הוא שש ושמה, כי במהותו, וכל מהלך מחשבתו ורצונו הם לפי הנפה"א.

ולעומת זאת יש יהודי, שהוא אמנם בפועל ירא ושלם ומדקדק בקלה כבחמורה, אבל באמת, בתוכיות לכו היה רוצה להעביר את שנותיו מתוך תענוגי והבלי העוה"ז, כנטיית נפשו הבהמית, אלא שאין לו ברירה, שהרי חובת קיום התורה והמצוות מוטלת עליו כעול על צווארו, ולכן עושה את כל הנדרש ממנו, ו'בעל כרחו יענה אמן', ומתגבר על פיתויי היצה"ר, אולם בעצם היה שמח אם היו נותנים לו לעשות ככל העולה על רוחו. אלו הם חיים של נפש הבהמית, ומה מר ונמהר לאדם כזה, שבפיו ובמעשיו מתנהג כיהודי עובד ה', אולם לכו רחק ממנו ושואף ומשתוקק להלך אחר רוחו הבהמי.

ולכשתימצי לומר זאת היא מצוות הבחירה, וכמו שמנה הרבינו יונה שם בראש 'המעלות העליונות' ש'נמסרו במצוות עשה', "כמו מעלת הבחירה, שנאמר (דברים ל, יט) 'ובחרת בחיים'", הקב"ה אומר לאדם, שני דרכים לפניך, דרך החיים והטוב, היא דרך הנפש האלוקית, ודרך המוות והרע, היא דרך הנפש הבהמית, 'ובחרת בחיים'. אכן מוכרח המציאות שיהיה בכל אחד טוב ורע, אולם זאת מוטל עליך, לבחור בדרך הנפש האלוקית. שהרצונות והשאיפות שלך יהיו של הנפש האלוקית, ושמתך תהיה כאשר תצליח להתגבר על הנפש הבהמית ולעשות כמצוות הנפש האלוקית, וכאשר חלילה תיכשל, תהיה שבור ועצב מכך. זהו ה'ובחרת בחיים' האמיתי.

ו'לאום מלאום יאמץ', כל פעם כשמגיעה הכנעה מסוימת לצד אחד, ממילא נגרמת התגברות לצד השני. בכל הכנעה קמנה של היצה"ר, מתגבר היצר הטוב. וכאשר יתבאר לק' בתניא (פיק כז) בעניין עבודת ה'אתכפיא', שבכל כפייה של הרע, ממילא מתעלה צד הקדושה לעילא ולעילא.

רצון הנפש האלוקית שתשלוט על כל הגוף ואת על חלל השמאלי שבלב

כי הגוף נקרא 'עיר קמנה' (קהלת ט, יד, נדרים לז:), וכמו ששני מלכים נלחמים על עיר אחת שכל אחד רוצה לכבשה ולמלוך עליה דהיינו להנהיג יושביה כרצונו

ושיהיו סרים למשמעתו בכל אשר יגזור עליהם. כך שתי הנפשות, האלקית והחיונית הבהמית שמהקליפה נלחמות זו עם זו על הגוף וכל אבריו – ומה רוצה הנפש האלוקית מן הגוף – שהאלקית חפצה ורצונה שתהא היא לבדה המושלת עליו ומנהיגתו וכל האברים יהיו סרים למשמעתה – לקבל את ציוויה, ולא עוד אלא – ובטלים אצלה לגמרי – לא רק לעשות בפועל, אלא באופן של ביטול לנפש האלוקית, ויתירה מזו – ומרכבה אליה – בבחינת ביטול גמור.

ויהיו לבוש לעשר בחינותיה וג' לבושיה הנ"ל שיתלבשו כולם באברי הגוף ויהיה הגוף כולו מלא מהם לברם ולא יעבור זר בתוכם ח"ו – הנפש הבהמית לא יהיה לה אפילו דרך מעבר בגוף האדם, כי הנפש האלוקית שולטת לגמרי –

דהיינו תלת מוחין שבראש יהיו ממולאים מחב"ד שבנפש האלקית שהיא חכמת ה' ובינתו להתבונן בגדולתו אשר עד אין חקר ואין סוף ולהוליד מהן על ידי הדעת היראה במוחו ופחד ה' בלבו – שהדעת היא המקשרת והמחברת את ההתבוננות שבמוחין לאדם, "שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד", ועי"ז יכולים להיוולד כתוצאה מהתבוננות זו מידות אמיתיות, ולא דמיונות שוא, וכמו שהאר"ך התניא בפרק ג'.

'יראה במוחו ופחד ה' בלבו', היראה היא עניין ששייך יותר למח, והפחד, ללב, וכמו שפירש רש"י עה"פ (שמות טו, טז) "תפל עליהם אימתה ופחד", "אימתה", על הרחוקים, 'ופחד', על הקרובים", היינו שהקרובים שראו בעיניהם, נכנס בהם פחד ממש, ואילו הרחוקים שרק שמעו באזניהם ולא ראו בעיניהם, עליהם נופלת רק אימה, הפחותה מן הפחד. וכמו כן, היראה היא עניין שכלי, שמבין בדעתו שהוא צריך להתירא מדבר מה, אולם כאשר הוא רואה את הדבר לנגד עיניו, אז מתמלא לבו ברגש של פחד – ואהבת ה' באש בוערה בלבו כרשפי שלהבת להיות נכספה וגם כלתה נפשו בחשיקה וחפיצה לדבקה בו באין סוף ב"ה בכל לב ונפש ומאד מעומקא דלבא שבחלל הימני.

שיהיה תוכו רצוף אהבה מלא וגדוש עד שתתפשט גם לחלל השמאלי – כח זה של אהבה יכול להשפיע גם על הנפש הבהמית שתתמלא גם באהבת ה' – לאכפ"א

לסמרא אחרא יסוד המים הרעים שבה שהיא התאווה שמקליפת נוגה לשנותה ולהפכה מתענוגי עולם הזה לאהבת ה' – מתחילים בעבודת ה'אתכפיא', להכניע את הנפש הבהמית, ומשם אפשר להגיע למדרגת ה'אתהפכא', שהתאווה נהפכת בעצמה לקדושה, כאשר במקום להתאוות לתענוגי העוה"ז באה אהבת ה' – כמו שכתוב (דנריס ג, ה) 'בכל לבבך', 'בשני יצריך' (נלכות נד). – שגם עם היצר הרע עובדים את ה', ואיך ייתכן דבר כזה, אלא – והיינו שיעלה ויבא ויגיע למדרגת אהבה רבה וחיבה יתרה ממדרגת אהבה עזה כרשפי אש – שזאת היא מדרגת האהבה הראשונה, שאהבה היא בבחינת צימאון אל ה', אבל אח"כ מגיעים למדרגה העליונה של אהבת ה' – והיא הנקראת בכתוב (שיר השירים ג, ז) 'אהבה בתענוגים', להתענג על ה' מעין עולם הבא, והענג הוא במוח חכמה ושכל המתענג בהשכלת ה' וידיעתו כפי השנת שכלו וחכמתו, והוא בחינת המים זרע אור זרוע שבקדושת נפש האלקית המהפכת לטוב את בחינת המים שכנפש הבהמית שמהם באו תאוות תענוגי עולם הזה מתחלה, וכמו שכתוב בעין חיים שער נ' פרק ג' בשם הזהר (ג, רעז). שהרע נהפך להיות טוב גמור כמו יצר טוב ממש בהסיר הכנדים הצואים ממנו שהם תענוגי עולם הזה שהוא מלוכש בהם –

אפשר להשוות לעניין זה את דברי האבני נזר הידועים בהקדמתו לאגלי מל, וז"ל שם: "שמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תוה"ק ואמרו כי הלומד ומחדש חרושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד התודה כל כך לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו.

"ובאמת זה טעות מפורסם, ואדרבא כי זה הוא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה, וכו', ובזוה"ק דבין יצה"ט ובין יצה"ר אינן מתגדלין אלא מתוך שמחה, יצה"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה יצה"ר כו', ואם אמרת שע"י השמחה שיש לו מהלימוד נקרא שלא לשמה או עכ"פ לשמה ושלא לשמה הרי שמחה זו עוד מגרע כח המצוה ומכהה אורה ואיך יגדל מזה יצה"ט, וכיון שיצה"ט מתגדל מזה

בודאי זה הוא עיקר המצוה, וכו', אבל הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענוג מצוה".

והדברים הם דוגמא לדברי התניא דלעיל, שיש לקחת את כח התענוג הגשמי, ולהפכו לקדושה באופן שיתענג מדברים רוחניים, כאשר מתענג מהשכלת ידיעת ה' ומהתבוננות בו, והרי כבר ביאר לן התניא בפרק ה' שהשגת אור אין סוף ב"ה היא ע"י השגת התורה הק', שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, והיא הדביקות הגדולה ביותר, וא"כ בוודאי שכאשר האדם שש ושמה ומתענג מלימודו הרי זה 'כולו קודש', שהופך את כח התענוג הגשמי לקדושה.

זוהי אפוא מן הדרכים לקיום דברי התניא כאן בפועל, כאשר משתדלים ללמוד באופן שיהיה תענוג מן הלימוד, שאז דברי התורה הנלמדים כך נבלעים בדם, הוא הנפש הבהמית, 'כי הדם הוא הנפש', ואז הנפש הבהמית מתקשרת ומידבקת בקדושת התורה.

וכן שאר כל המדות שבלב שהן ענפי היראה והאהבה יהיו לה' לברו, וכל כח הדבור שנפה והמחשבה שבמוח יהיו ממולאים מן לבושי המחשבה והדבור של נפש האלקית לברו, שהן מחשבת ה' ותורתו להיות שיחתו כל היום לא פסיק פומיה מגירסא, וכח המעשיי שבידים ושאר רמ"ח אבריו יהיה במעשה המצות לברו שהוא לבוש השלישי של נפש האלקית –

בכך סיים התניא לבאר מה חשקה ורצונה של הנפש האלוקית, שהיא מבקשת לשלוט על החב"ד של האדם, ורגשות לבו, עד למחשבה דיבור ומעשה שלו, כל כולו יהיה שייך לנפש האלוקית.

רעוא דרעוין - זמן מיוחד לעורר את הרצון לרצון הנפש האלוקית

וצריך לדעת שזוהי עבודה בפועל ממש, צריך למצוא זמנים מיוחדים שבהם יעסקו בכך, שהרצון וההשתוקקות תהיה למה שהנפש האלוקית רוצה, ואז אפשר להגיע לכך שאכן הנה"א תשלוט על האדם, שיחשוב בכלי מוחו רק מחשבות קדושות,

דברי תורה והתבוננות בגדלות ה', וממילא יבואו גם בלבו המידות הקדושות של אהבת ה' ויראת ה', כך זוכים אל השלימות הנדרשת מכל בן ישראל.

והזמן המיוחד לזה הוא בעת סעודה שלישית של שב"ק, וכדאיתא בזוה"ק (יטו, פס:): שבאותו זמן "רעוא דרעוין אשתכח", היינו שזהו הזמן של גילוי רצון העליון, ובספרים מבואר שכמו כן לגבי נשמות ישראל, שזמן זה הוא מסוגל לעורר הרצון לטוב, וכדאיתא (נ"ף הרי"מ, ט. גסס הרה"ק מקאנזק ז"ע) על מה שאומרים בזמר בני היכלא "חדו השתא בהאי שעתא", שהנה אמרו חז"ל (אבות ה, יז) "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", ואימת היא שעה זו, אלא הכוונה לזמן סעודה שלישית שאז הוא זמן מסוגל להתיישב היטב על מעשיו בעוה"ז ותכליתו, וזהו 'בהאי שעתא', היינו שעה זו שעליה נאמר שמיוחדת לתשובה ומעשים טובים ויפה היא מכל חיי העוה"ב.

זמן זה הוא אחר שעבר עלינו כל יום השבת, על כל מעלותיו וסגולותיו, ורגע קט לפני שיוצאים מן הקודש, בבחינת "ווי אבדה נפש" (צ"ה טז.), הזמן האחרון שיש עדיין שייכות עם השב"ק, גאר גאר א הויכע זמן, וממילא מסוגל לכך שהאדם יגלה בעצמו את רצונו, איך הוא באמת ובתמים רוצה להיות, יש יצר-הרע"ם, כל מיני דברים שמושכים ומפתים את לבו, וכל מיני דברים שמוכרחים לעסוק בהם, אבל מה הוא הרצון ומה התכלית שרואה בחייו, מה הוא רוצה להיות, יהודי צריך שיהיה לו ציור במוחו שכך הוא רוצה להיראות, וכמו שאומרים בפיוט ידיד נפש בסעודה שלישית "אלה חמדה לבי", זהו הזמן לקבוע למה חמדה לבי. זה מתחיל כבר בתחילת השבת, גם אז אומרים 'ידיד נפש', ובאמת כל השבת מסוגל לכך שהאדם ירומם את רצונו, אבל ביותר בעת רעוא דרעוין, אז יש להשתדל להיות במצב הנכון, שיביא לגילוי הרצון האמיתי, ולקבוע בעצמו איך באמת הוא רוצה לחיות את חייו.

תכלית הנפש הבהמית - שיתגבר עליה האדם ויתרומם ויתעלה

אך נפש הבהמית שמהקליפה רצונה להפך ממש - היא ג"כ רוצה לשלוט על הרצונות, על המחשבות, על הרגשות, ועל כל האדם. אולם באמת יש לדעת

שהכל - לטובת האדם שיתגבר עליה וינצחנה כמשל הזונה שבוהר הקדוש (ב קסג).
 - שהמלך רצה להעניק לבנו איזו גדולה, אולם רצה לפני כן שתוכר מעלת בנו בשלימותה, ולכן העמיד לו פיתוי גדול לדבר עבירה, ואז, כאשר על אף הקושי יתגבר וידחה את הפיתוי, תתגלה מעלתו ויהיה ראוי לגדולה. וכמו כן גם אצל היהודי, שהקב"ה אבינו הרחמן נתן בקרבנו את היצר הרע, לא להכשילנו כמובן, אלא אדרבה, כדי שע"י ההתגברות עליו נזכה למעלות גדולות.

ויש להתבונן בעניין זה הרבה, שע"י יכולים להכניע את היצה"ר, כי הרכה פעמים האדם חושב שהיצר הרע הוא חלק מהווייתו ומהותו, והוא בעצמותו רוצה בדברים הפחותים והשפלים שהיצה"ר מפתהו בהם, ומזה נופל מאוד ברוחו ונשבר לבו בקרבו ומתרחק מעבודת הקודש. ובאמת אין זה כן, אלא כאמור, כל הרצונות השפלים והפחותים הם באים מהנפש הבהמית שבקרבו, ואין זה ממהות האדם בעצמו, אולם זהו חלק מעבודת היצה"ר, לסמא את עיני האדם בדבר זה, למען ייפול ברוחו.

אבל כאשר חוזרים שוב ושוב על דברי הזוה"ק הנ"ל וחוקקים וקובעים זאת בלב, מבינים שבאמת אין זה רצונו העצמי של האדם, ואין זה חלק ממנו, אלא הוא דבר נפרד מאתו שנעשה רק כדי שיהיה לו על מה להתגבר ואז יזכה לשכר גדול יותר, כי כמה שקשה יותר להתגבר, זוכים למעלות ומדרגות נעלות יותר.

בעניין זה מתאימים דברי העבודת ישראל על ההפטרה בפרשתנו, בפירוש הכתוב (הושע יג, ז) "ואהי להם כמו שחל", וז"ל קדשו: "יש לרמוז שהשר של עשו ושר של ישמעאל שהם ס"מ ורה"ב גימטריא שח"ל, והשר של אדום הוא כנגד אהבה שמביא לאדם אהבות רעות ח"ו, ויצה"ר של ישמעאל מביא לאדם התלהבות עד שבוער את האדם לעבירה. ואם אמור יאמר האדם איך אני יכול לסבול מעשי שאני נברא בבחינת יצרי רעים ההם, לזה אמר השי"ת 'ואהיה להם כמו שחל', ר"ל שאני נתתי להם כמו בחי' היצרים הללו, ולא רעים ממש, שאם אתם רוצים תוכלו ליקח אהבות ההם לעבודת השי"ת לאהוב אותו והתלהבות גם כן לצרכי גבוה לבד".

כל מה שנתן הקב"ה בקרבנו את היצר הרע הוא כדי שממנו ניקח לעבוד את ה' אלוקינו, להפכם לאהבת ה', וכדברי התניא שיהיה בבחינת 'בשני יצריך', לעבוד

את ה' גם עם היצר הרע, היינו על ידי הפיכת כוחות הנפש הבהמית לקדושה, וכדברי הזוה"ק, שאין תכלית היצר הרע אלא שיתגבר האדם עליו ואז יעלה למעלות רמות.

והדברים מתאימים ג"כ לתקופה זו, שאנו רואים בחוש את כח הרע של ישמעאל איך שבהתלהבות בוערת כאש עושים את מעשיהם השפלים והאכזריים, ומזה יש לנו ליקח לקח טוב לעצמינו איך לעבוד את ה' בהתלהבות בוערת כאש שלהבת י-ה.

נסיים בהערה נחוצה השייכת לעניין הנלמד כאן, שהנה ידוע שיש בדורנו ניסיונות עצומים ונוראים, ומחפשים דרכים איך להרחיק את בני האדם מלהיכשל במכשולות חמורים אלו. והנה הדרך הרגילה והשגורה היא לעורר את הלבבות על חומר העניין, ולהזהיר על כך באזהרות וכאיסורים נמרצים. ובוודאי שצריך גם את זה, אבל אין בכך די, כי אי אפשר למנוע אנשים רק באופן של סור מרע, אלא צריך ג"כ ללמד דעה איך שבאמת תכלית ניסיונות אלו הוא כדי שנוכל מהם לעשות אהבה קדושה לה' ולעבודתו, כי אם עשה הקב"ה כח הרע כזה שמושך כל כך, הרי אפשר לקחת כח משיכה זו למילי דשמיא, ואותו כח הגורם שנמשכים כל כך להבלים ולשפלות, צריך להפכו להביא למשיכה גדולה ועצומה ללימוד התורה ולתפילה כדבעי ולמצוות ומעשים טובים.

זאת צריכה להיות ההסתכלות על עניין זה, שכל הרע ניתן לנו רק כדי לגדול ולהתרומם יותר בעבודת ה', לא שאכן יש כאן דבר מאוד מושך אולם מה לעשות, עבדי ה' אנחנו ועול מוראו עלינו לבל קרוב אליה, אלא לקחת את כל האהבה והמשיכה העצומה הזו, ולעשות מזה "צמאה לך נפשי", "התענג על ה'", "חמידא דאורייתא".

יעזרנו ה' על דבר כבוד שמו, שנוכל לעבדו באמת ובלבב שלם.

